

Gemeente Súdwest-Fryslân
t.a.v. Dhr. S. Popma
Postbus 10.000
8600 AH Sneek

Nijeholtwolde, 02-07-2015.

Betreft: Nader Onderzoek Vissen Harinxmaland Sneek.

Beste Sicco Popma,

Middels deze rapportagebrief wil ik u nader informeren over de resultaten betreffende het nader onderzoek vissen in het plangebied Harinxmaland Sneek.

In de periode mei-juni 2015 is er door Eelerwoude BV een ecologisch onderzoek in de vorm van een quick-scan Flora- en faunawet uitgevoerd in het plangebied. Hieruit is naar voren gekomen dat er mogelijk geschikt voortplantings- en leefgebied aanwezig is van de strikt beschermde bittervoorn en de grote modderkruiper. Echter, er zijn geen steekproeven uitgevoerd tijdens het veldbezoek naar het al dan niet (mogelijk) voorkomen van beschermde vissoorten binnen het plangebied. Om dit inzichtelijk te krijgen is Dolstra Ecologisch Advies benaderd door Gemeente Súdwest-Fryslân.

Het plangebied kent 2 watersystemen. De watergangen die zijn gelegen aan beide zijden van de Noardwei behoren tot een poldersysteem, waar een lager waterpeil wordt gevoerd. De Zwette die aan de oostkant van het plangebied is gelegen, maakt deel uit van de boezem. De watergangen aan de noordkant van het plangebied staan in open verbinding met de Zwette en hebben hiermee dus ook het hogere boezempeil.

De voorgenomen activiteiten ten behoeve van de herinrichting van het plangebied kent twee punten in de uitvoering, waar mogelijk beschermde waarden, dus ook vissen in het geding komen. Ten eerste tijdens het dempen van de watergangen langs de Noardwei en ten tweede op het moment dat de doorsteken worden gemaakt om de nieuw te realiseren waterelementen binnen het plangebied worden verbonden met het boezemsysteem van de Zwette.

Dolstra Ecologisch Advies heeft op 23 juni 2015 een veldbezoek uitgevoerd om een actueel beeld te krijgen van de mogelijk aanwezige beschermde waarden. Hiervoor is het poldersysteem intensief onderzocht op de eventuele aanwezigheid van beschermde vissen met behulp van een RAVON-schepnet. De Zwette is niet onderzocht, maar aannemelijk is dat in dit boezemwater de strikt beschermde vissoorten bittervoorn en kleine modderkruiper aanwezig zijn, o.a. op basis van persoonlijke vangsten van de soorten uit een 'recent' verleden door uitvoerend ecologisch adviseur Teddy Dolstra ten noorden en ten zuiden van het plangebied in het zelfde watersysteem.

Vissen.

Binnen het poldersysteem zijn tijdens het nader onderzoek **geen beschermde vissoorten aangetroffen**. Wel zijn in zeer grote aantallen de zeer algemene tiendoornige stekelbaars en de algemene soort zeelt aangetroffen. Beide soorten passen wel thuis in het watertype en soortensamenstelling waar de strikt beschermde soort grote modderkruiper ook thuis hoort. Volledig uitsluiten dat de grote modderkruiper niet aanwezig is, kan niet. Ondanks dat de bekende verspreiding van de grote modderkruiper veelal ophoud bij de grens van veen en kleigrond ten zuiden van Sneek, kan het toch zo zijn dat de soort wel in het betreffende poldersysteem, dat veelal op kleigrond is gelegen, voor zou kunnen komen. De kans op het daadwerkelijk aantreffen/vangen/zien van de grote modderkruiper in juni is sowieso aanzienlijk kleiner, omdat dit moment van onderzoek buiten het meest actieve seizoen (paarperiode; april) is uitgevoerd. Daarnaast is er een dikke sliblaag in de watergangen aanwezig en een weelderige onderwatervegetatie van klein fonteinkruid, stijve waterranonkel en smalle waterpest. Advies is daarom te werken middels de algemene zorgplicht en ecologische begeleiding.

In de Zwette en de watergangen ten noorden van het plangebied zullen zeer waarschijnlijk strikt beschermde vissoorten voorkomen, zoals bittervoorn en kleine modderkruiper. Gekeken naar het ontwerp van de herinrichting, worden deze watergangen deels aangetast middels vergraven van de oeverzones. Hier kan daardoor niet worden volstaan met de algemene

zorgplicht en dient er een ontheffing te worden aangevraagd voor het opzettelijk vernietigen van functioneel leefgebied van beschermde vissoorten.

Overige beschermde natuurwaarden.

Tijdens het onderzoek zijn tevens soorten uit de groep ‘Algemene soorten’ (Tabel 1) aangetroffen. Dit betreffen de soorten meerkikker en bastaardkikker; ook door Eelerwoude BV vastgesteld en de kleine watersalamander (adult en neotheen). Ten aanzien van deze soorten geldt de algemene zorgplicht.

Eelerwoude BV betitelt de licht beschermde zwanenbloem als ‘mogelijk aanwezig’. Dolstra Ecoogisch Advies heeft de zwanenbloem verspreid in het plangebied binnen het poldersysteem veelvuldig vegetatief aangetroffen. Voor deze veel in de regio voorkomende soort geldt de algemene zorgplicht.

Algemene zorgplicht en advies werkwijze.

De advies werkwijze is tweeledig. Hierbij valt onderscheid te maken tussen het poldersysteem en de doorsteken naar het boezemwater (de Zwette).

Poldersysteem:

- Zwanenbloemen door een deskundige uitgraven en in ‘opslag’ zetten, dus in grote kuipen met water zetten of eventueel in een watergang die niet wordt aangetast door het herinrichtingvoornemen ‘opkuilen’ om op een later moment te kunnen herplanten in de nieuw ontstane waterelementen.
- Waterplanten/vegetatie hekkelen en nazoeken op de aanwezigheid van vissen en amfibieën.
- Sliplaag uit de watergangen halen en deze in een dunne (10 cm) laag uitspreiden op het naastgelegen land, waarna eventueel aanwezige vissen en amfibieën hieruit kunnen worden gezocht.
- Aangetroffen vissen en amfibieën dienen te worden overgezet in een gelijkend watersysteem als waar deze uit zijn gekomen. Belangrijk is dan dus dat de te dempen waterdelen zijn afgesloten van de rest van het poldersysteem, om te voorkomen dat hier na het baggeren weer vis naar toe zou kunnen zwemmen. Dit kan mogelijk met een eenvoudige constructie van antiworteldoek.
- Watergangen vervolgens gaan dempen vanaf de doodlopende einden, om zo water en eventuele nog aanwezige vis uit het plangebied te drijven. Wel dient er vlak voor het dempen uit nog middels een schepnet eventuele vis en amfibieën te worden weggevangen. Daarnaast zullen de werkzaamheden zeer waarschijnlijk in de warme periode van het jaar plaatsvinden, waardoor de combi van warm water in de watergangen en de actieve roering van het dempen kan leiden tot zuurstoftekort in het water, waardoor vissen boven zouden kunnen komen te luchthappen. De zorgplicht op dit punt is dan ook het vangen van deze vissen en overplaatsen in zuurstofrijker water.

Boezemsysteem:

- De nieuwe waterelementen kunnen verder zonder zorgplicht worden gegraven met uitzondering de doorsteken naar het boezemwater van de Zwette.
- Voordat de doorsteken worden gemaakt, dient er eerst actief de oever van de Zwette op deze punten te worden afgevist, zodat er minimaal schade zou kunnen ontstaan aan strikt beschermde vissoorten. Mogelijk dat reeds in een eerder stadium onder ecologische begeleiding de oevervegetatie kan worden verwijderd middels hekkelen.

Deze actie is eveneens van belang, wanneer er voor wordt gekozen om damwand in het water van de Zwette te plaatsen, alvorens de nieuwe waterelementen te graven tot in de Zwette.

- De nieuwe waterelementen geleidelijk vol laten lopen met water vanuit de Zwette. Nu ontstaat er een vergroting van het toekomstige leefgebied van te verwachten strikt beschermde vissoorten in de Zwette.
- Wanneer het waterpeil op boezemniveau is gekomen, kunnen de eerder in depot geplaatste exemplaren van de zwanenbloem weer worden uitgeplant. Dit dan in samenspraak met de ontwerper van de herinrichting, zodat de planten verder niet weer worden aangetast in eventueel toekomstige herinrichtingactiviteiten.

Conclusie

Het plaatselijk doorsteken/vergraven van de oever van de Zwette en de sloot aan de noordkant, is een aantasting van het leefgebied van strikt beschermde vissoorten. Feitelijk dient hiervoor een ontheffing te worden aangevraagd voor het opzettelijk vernietigen van functioneel leefgebied van strikt beschermde vissen. Er dient dan aangetoond te worden dat er op korte termijn een biotoopverbetering/vergroting wordt gerealiseerd. Daarnaast dient er alsnog wel te worden gewerkt middels ecologische begeleiding, zoals bovenstaand is beschreven. De voorgenomen werkwijze dient te worden beschreven in een ecologisch werkplan. Als leidraad voor het opstellen van een ecologisch werkplan, kan een vragenlijst ten behoeve van een stappenplan uit een ontheffingsaanvraag worden gebruikt. Het 'Ecologisch Werkprotocol van de Unie van Waterschappen' volstaat niet voor de voorgenomen werkzaamheden, omdat het in dit project gaat om herinrichting en nieuwe aanleg en dus niet om het reguliere onderhoud van watergangen.

Het is aan de initiatiefnemer om de situatie aan de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (minRVO) voor te leggen. Aannemelijk zal zijn dat er alsnog een ontheffing dient te worden aangevraagd ten aanzien van beschermde vissen in de Zwette. Houdt er rekening mee dat momenteel de doorlooptijd van de ontheffingsaanvraag circa 6 maanden duurt. Gedurende deze periode mogen er dan geen doorsteken worden gemaakt om de nieuwe waterelementen met de Zwette te verbinden. Ook het eventueel vergraven van de oever van de sloot aan de noordkant van het plangebied is in deze periode niet toegestaan.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd middels deze rapportagebrief.

Met vriendelijke groet,

Teddy Dolstra
Dolstra Ecologisch Advies

Weerdijk 13
8488 GN Nijeholtwolde
0561-769021
0621 686354
tdolstra@xs4all.nl